తొలిబిడ్డ

తాత కృష్ణమూర్తిగారు బి. ఏ; యల్. టి.

కాపురానికి వచ్చిన మూడేళ్ళదాకా నాతర్ఫీదులోనే ఉంచుకోగలిగాను లక్ష్మిని. అన్నివిషయాలలోను నాయిష్టప్రకారమే నడుచుకునేది...—తుదకు బట్టకట్టులోను, తలదువ్వుకోవడంలోను సహా! నన్ను గురునిగా, హితునిగా, దేవునిగా భావించి ప్రేమించి పూజించేది. నావద్ద యేసంగతీ దాచేదికాదు. నాసలహాకు వ్యతిరేకంగా ఏపనీ చేసేదికాదు. నాలో ఉండే లోటుబాట్లుకూడా ఆమెకళ్ళకు సుగుణాలుగానే కనిపించేవి కాబోలు! అట్టి అమాయికపు స్నేహం, అగాధమగు ప్రేమ, లభించినందుకు ఎంతో గర్వంగా ఉండేది నాకు. నాయిష్టాని కనుగుణ్యంగా నవీననాగరికత ననుసరించి ఆమె తనరూపంలోను, నడవడికలోను, అభిప్రాయాలలోను చూపుతూ వచ్చినమార్పునకు వెర్రిసంతోషంతో నాట్యంచేసేది నాహృదయం. పల్లెటూరిపిల్లను పాశ్చాత్యబాలికవలె తయారుచేయగలుగుతున్నందుకు నాలోనేను మురిసిపోయేవాడిని. బంధువులు, యిరుగుపొరుగువాళ్ళు మమ్ముచూసి ఆక్షేపిస్తారనికాని, ఆయిష్టపడతారని కాని భయపడేస్వభావం కాదునాది. వంకపాపిట, వాలుజడ, వాయల్ జాకెట్లు, లేసుచీరలు, కొప్పుపిన్నులు, మఖ్మల్ స్లిప్పర్లు, రేడియమ్ రిస్టువాచి, అన్నీ ఆమె సహజసౌందర్యాన్ని ద్విగుణీకరిస్తున్నట్లు తోచేది నాకు. కుచ్చెళ్ళకు చాలని ఉప్పాడపంచ, ఒంటినిండాపసుపు, నుదుట డబ్బంత కుంకంబొట్టు, మధ్యపాపిట, మెట్టకొప్పు, చాలీచాలని ముతకరవిక, అందెలు, మట్టెలు, వెండివడ్డాణం, వీటితో సంతుష్టిపడవలసిన చదువులేని పూర్వాచారపరాయణులగు అనాగరికస్త్రీలకు లక్ష్మినిచూస్తే బహుశః యీర్ష్యవలన గిట్టేదికాదేమో! వాళ్ళలో వాళ్లు గుసగుసలాడుకునేవారు.

రోజురోజుకు నూతనశోభతో వికసిస్తూఉన్న ఆమెఅందం, తెలితేటలు, నాజూకు, అన్నీ నాతర్ఫీదుయొక్క ఫలితమేకదా అని బలేగర్రాగా ఉండేది నాకు. నూతనయౌవనావేశాలతో, ప్రణయానురాగసల్లాపాలతో మాధుర్యానుభవాలతో, మాదాంపత్యజీవిత మొకయెడతెగని యింపైనకలవలె పరిణమించింది ఆమూడేళ్లూ! నీలిమాకాశనిర్మలత్వంలో, చుక్కల తళతళకాంతులలో, చంద్రుని చల్లదనంలో, పువ్వుల మత్తువాసనలలో, పక్షుల కిలకిలధ్వనులలో, సృష్టిలో యెటుచూసినా, దేనినర్థంచేసుకున్నా, అంతా ప్రేమమయమై, సౌఖ్యప్రదమై, మనోహరమై విశదపడేది మాఉభయులకూ.

ఇంతలో హఠాత్తుగా లక్ష్మిలో ఒకవింతమార్పు ప్రత్యక్షమైంది. ఆమె శరీరావయవాలలోనే క్రమంగా యేదోమార్పుపొడగట్టింది. ఒళ్లు నీరుపట్టి నిగనిగ మెరిసేది. ఇదివరకు వదులుగానేఉండినరవిక లిప్పుడు బిగువై పిటపిట లాడేవి. బుగ్గలు బలంగా ఆరోగ్యంతో తళతళలాడేవి. చెంపకుచేరడేసిగాఉన్న దాని విశాలనేత్రాలు అంతకంతకు చిన్నవిగా అవుతున్నట్లు తోచేది నాకు. నడకలో యెప్పటిచురుకుతగ్గి ఒక నాజూకైన వొయ్యారం యేర్పడింది. స్వరం మారిపోయి నూతనమాధుర్యంతో వింతగా వినబడేది ఆమెమాట. ముఖంలో బాల్యచాపల్యం, కొంటెతనం పోయి ఒకవిధమైనగాంభీర్యం స్థిరపడింది. పద్ధెనిమిదేళ్ళజవ్వని పాతికేళ్ళప్రౌఢవలె కనిపించేది. పూర్వపు యౌవనగర్వం, నునుసిగ్గు, పెంకెనవ్వు, ప్రణయకోపం, అన్నీ మాయమై చిత్రంగా మారిపోయింది లక్ష్మి. నెలతప్పి, నెలలు గడచినకొలదీ, యెన్నో క్రొత్తసంగతులు అనుభవానికివచ్చి, ఆశ్చర్యంతో, భయంతో, ఆనందంతో బెదరుపాటుపడేది ఆమె హృదయం. ఏదో దీర్ఘాలోచనలో మైమరచి ఉన్నదానివలె పరధ్యానంగా చూసేది అప్పుడప్పుడు నావేపు. ఏమీ అర్థంచేసుకోలేక పిచ్చిపిచ్చి ఊహలతో మెదడు వేడెక్కించుకొని బాధపడేవాడిని నేను.

మగవాడి బుద్ధి, శరీరంకూడా మందంగా పెరుగుతాయి—ఎంత కృషిచేసి పెంచినాసరే. ఆడదాని

ప్రకృతివేరు. శరీరావయవపరిపక్వంతో జీవితానుభవాలు త్వరలో ఆమె కవగాహమైనట్లు పురుషుడికెన్నడూ కాజాలవు. సృష్టిలో స్వభావసిద్ధంగా ఉన్న యీ భేదాన్ని గమనించక, ఆమెలో అప్పుడప్పుడాకస్మికంగా జనించే మార్పులకు విస్మయం పొంది, అర్థంచేసుకోలేక, అసందర్భంగా ప్రవర్తిస్తాడు పురుషుడు.

"లక్ష్మీ! ఎందుకూ నీ కీదిగులు? ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్లు ఉంటావేమి? కోపమో, విచారమో, భయమో, యేదో నీహృదయాన్ని పీడిస్తూ ఉంది. చెప్పవూ నాతో?" అని మీద చెయ్యివేసి ప్రేమతో నెమ్మదిగా అడిగాను ఒకనాడు.

లక్ష్మికి అవి బలువురోజులు. ఏడోనెలలో పుట్టింటివారామెను తీసుకొపోయినపిమ్మట, మళ్ళీ నెలలు నిండేవరకు నాకామెను చూడడానికి అవకాశం చిక్కలేదు. సాయంత్రం తోటలో చల్లగాలికి కూచున్నాం ఎత్తుగా ఉన్న పచ్చికతిన్నెమీద. పూలమొక్కలమీదుగా, కమ్మనివాసనలతో, బరువుగా, మందంగా, హాయిగా వీస్తూఉంది జ్యేష్ఠమాసపుమబ్బుగాలి. సూర్యాస్తమయమై అరగంటకు పైగా కావచ్చింది. ఆకాశంమీద అక్కడక్కడ చెదరి దూదికుప్పలవలె గాలికి ఊగులాడే తెల్లనిమబ్బులు సంజకాంతిలో వింతవింతరంగులతో రమ్యంగా కనబడుతున్నాయి. ప్రకృతిశోభతిలకిస్తూ యిట్లాకూచున్నప్పుడు తన్నుతా మరచిపోగల స్వభావం లక్ష్మిది. దూరంగా కనబడే నీలికొండలను, చిత్రవిచిత్రాకారాలతో పరుగులెత్తే మేఘాలను, విరగబడి నవ్వుతున్నట్లు గలగలధ్వనులతో గాలికి ఊగులాడే చెట్లను, బారులుతీర్చి కిలకిలారావంతో యెగిరే పక్షులను, ఒడ్డునవిరిగి నురగలుజిమ్మే సముద్రపుకెరటాలను పరీక్షిస్తూ గంటలకొలదీ కూచోమంటే విసుగులేదు దానికి. వెర్రి ఆనందం!

చేతిమీద గడ్డం ఆనుకొని, ఆకాశంవేపు దృష్టి నిగిడ్చి, గాలికి తొలగిపోనున్న పైటనైనా సర్దుకోక, బొమ్మవలెకూచున్నలక్ష్మి నామాటలకు కొంచెం అదరిపడి తిరిగిచూసింది నావేపు. మోచేతివరకూ ఉన్న దానిగాజులు కొంచెం ఘల్లుమన్నాయి.

కొంతసేపు అట్టేచూసి నాకళ్ళలోకి, మెల్లగా నవ్వుతూ, "...దిగులుపడినదానివలె కనిపిస్తున్నానా?...లేదే! —" అని తల ఊచింది.

"ఇంకో రెండేళ్ళపాటైనా మనని స్వేచ్ఛగా విడిచిపెట్టక అప్పుడే యీగొడవొకటి తెచ్చిపెట్టినాడా దేవుడు?" అని గొణిగాను నిట్టూర్పుతో.

ఆమాట నేరకపోయి, నోరువిడిచి యేదో అనాలోచితంగా అన్నాను గడ్డితిని. లక్ష్మికి మనసునొచ్చి తీక్ష్ణంగా చూసింది నావేపు. కోపంతో ముఖం యెఱ్ఱజేసి వణుకుతున్న పెదవులతో దెబ్బలాడింది నాతో. పొటుకుమాటలాడి యెత్తిపొడిచింది. ఉద్రేకం అణచుకోలేక చివరకి యేడ్చింది.

నిష్కారణంగా ఆమెమనసు కలతపరచి, నా మనసు కలతపరచుకొని కొరవితో నెత్తిగోకుకున్నట్లయింది నాపని. బుద్ధితక్కువకూతలు కూసినందుకు తగినశాస్తి అయిందినాకు! చీవాట్లతో నెత్తివాచింది. నావంటి తెలివిహీను డీభూప్రపంచంలో యెవడూ ఉండడని విశదమయింది. నా ఉన్నతవిద్యయొక్క ప్రయోజనం, నా తెలివితేటల గర్వం, నా లోకానుభవజ్ఞానం, భర్త్రాధికారం, వయసు పెద్దరికం, అన్నీ మట్టిలో గలసి, నన్ను నేలకీడ్చి ఓడించి, అవమానపరచి కసితీర్చుకున్నాయి.

ఔను! భార్యను ప్రియురాలుగా మాత్రమే యెరిగి ప్రేమించి, ఆమె హృదయమును హరించి, ఆమెలోగల స్వభావసిద్ధమగు సంతానకాంక్ష నర్థము చేసుకొనలేనిమూర్ఖుడు భర్తృత్వం వహించడానికి అర్హుడుకాడు! మాతృత్వంలో ఉండే మహిమ, మాతృప్రేమలో ఉండే ఔన్నత్యం, స్వార్థత్యాగం, ఆనందం, యేదీ తెలుసుకోలేని బుద్ధిహీనుడు నోటికి వచ్చినట్లు వదరినప్పుడు చీవాట్లు తగలవలసినదే!

"...ఇదా మీరు మీ కడుపున పుట్టబోయే బిడ్డకు చూపవలసిన సన్మానం? ఒకస్నేహితుడు కాని, పెద్దమనిషికాని యింటికివస్తే ఎంతోమర్యాదచేసి గౌర

విస్తారే! మీ రక్తంలోరక్తం, ప్రాణంలోప్రాణం అయిన యీ నోరెరగనిశిశువుకు యిదా మీరిచ్చే ఆహ్వానం?...ఇంకా కొంతకాలం నాకు బిడ్డలు కలగకుండా ఉంటే, మీకు సౌఖ్యంగా, సదుపాయంగా ఉండేదికాబోలు పాపం! తండ్రితనం వహించడానికి ఉత్సాహంలేనివాళ్లు పెనిమిటితనం చెలాయించడానికి సిద్ధపడకూడదు."

లక్ష్మిధోరణి చల్లారేటట్లు కనబడలేదు. పశ్చాత్తాపంతో తలవంచుకొని, బదులు పలకకుండా కూచున్నాను, నన్ను నాలో తిట్టుకుంటూ. ఆమెకు గర్భం వచ్చిందని నాకణుమాత్రమూ అయిష్టత కలగలేదెన్నడూ. ఎందుకో గర్వంగా, బలే సంతోషంగా, కొంచెం భయంగా ఉండేది, ఆవిషయం తల్చుకున్నప్పుడల్లా. కాని, అంతచిన్నయీడున తల్లిదనం వహించడం ఆమె కంతగా మనస్కరించదేమో అన్న శంక మాత్రం అప్పుడప్పుడు కలిగేది నాకు. దాని దిగులుచూపులు, పరధ్యానంచేష్టలు, ముఖవైఖరి కనిపెట్టి అట్లు దురభిప్రాయపడ్డాను.

"లక్ష్మీ ! నే నేదో అజాగ్రత్తగా పొరబాటుమాట అనినందుకేనా నీకీ దురహంకారం? బిడ్డలంటే నాకుమాత్రం ముచ్చటలేదా? నామాటలకు విపరీతార్థం తీసి నన్ను నిందించడం న్యాయమేనా? చూడవూ నావేపు?— చా, కళ్ళంట నీళ్ళే!..."

క్షమాపణవేడుకొని ఎన్నెన్నివిధాలుగానో బుజ్జగించిన పిమ్మటకాని, ఆమెహృదయంలో రేగిన కల్లోలం అణగలేదు. దుఃఖం ఆపుకోలేక ఆమె బొటబొట కన్నీరు కార్చినప్పుడు, నిజంగా నామీద నాకే అసహ్యంవేసింది, "పశువులవలె ఇంగితజ్ఞానం లేకుండా ప్రవర్తించానే!" అని.

పురిటిరోజులు సమీపిస్తున్నకొద్దీ, లక్ష్మికి తిన్నగా నిద్రపట్టేదికాదు. బడలిపోయిన ఏనుగుగున్నవలె మనిషి భారంగా నడిచేది, ఆయాసంతో. మొగం వాడిపోయింది. నేడో రేపో అని నిమిషాలు లెక్కపెట్టేది వాళ్లఅమ్మ.

"నేనిక్కడ ఉండడం అవసరమని నువ్వు గట్టిగా చెప్తే, మరో పదిరోజులకు సెలవుదరఖాస్తు పంపుతాను." అన్నాను లక్ష్మితో ఒకనాడు.

"అక్కర్లేదు. మీరు వెళ్లండి" అన్నాది, చదువుతున్న పుస్తకం ముయ్యకుండానే.

"అయితే రేపుఉదయమే నాప్రయాణం...... ఏమిటాపుస్తకం?"

పుస్తకం మూసి, బల్లమీద పడేసింది. "ఇదేదో మాసపత్రిక. నిన్న మంత్రసాని నన్నుచూడడానికి వచ్చినప్పుడు, ఆమెచేతిలో ఉంటే అడిగిపుచ్చుకున్నాను. పురిటికథలు, బాలింతలముచ్చట్లు, శిశువైద్యం, మొదలయిన విషయాలెన్నోఉన్నాయి, యీ పత్రికలో. మంచి మంచి తమాషా కథలున్నాయి. అన్నట్టు, 'సంజనిద్రప్రసవ' మంటే యేమిటి కథ? చదివానుకాని నాకు తిన్నగా తెలియలేదు."

"అది కొన్నికొన్ని దేశాలలో ఇప్పుడమలులో ఉన్న పురిటివైద్యం. "ట్వైలైట్ స్లీప్ మెటర్నిటీ" అంటే, నొప్పులు తెలియరాకుండా పురుడుపోసుకోవడం అన్నమాట." అని టూకీగాచెప్పడం ప్రారంభించాను. "నొప్పులు ప్రారంభించగానే చూలాలును నిశ్శబ్దంగాఉన్న ఒకగదిలో పడుకోబెట్టి, చేతిమీద ఒకానొకఔషధం ఇంజెక్షన్ చేస్తారు. వెంటనే ఆమెకు మత్తెక్కి నిద్రవస్తుంది. అదొక చిత్రమైన మత్తునిద్ర. పురిటినొప్పులబాధ యేమీ తెలియదు. కాని నొప్పులు ఆగిపోవు. అవసరమైనయడల ఆమెను తట్టి లేపవచ్చును. మాట్లాడవచ్చును. ఆహార మియ్యవచ్చును. ఔషధప్రభావం వదలిన పిమ్మటమాత్రం ఆమెకు ఏసంగతీ జ్ఞాపకంఉండదు. మందుమత్తులో ఉన్నంతసేపూ ఆమె కలలో ఉన్నదానివలె ప్రవర్తిస్తుంది. పురిటిగదిమాత్రం నిశ్శబ్దంగావుండాలి. పెద్దపెద్దధ్వను లేవీ వినరాకూడదు. గదిలో వెలుతురుకూడ అంతగా ఉండకూడదు. సంజచీకటివలె గుడ్డివెలుగుమాత్రం ఉంటేచాలును. మందుధనరు తగ్గి, చూలాలుకు మెలకువ వచ్చి

నప్పుడల్లా తిరిగీ ఇంజెక్షన్ ఇస్తూఉండాలి. ఎక్కువ సేపు కష్టపడే స్త్రీకి పదిపన్నెండు ఇంజెక్షన్లవరకు అవసరం పడవచ్చును. నిపుణురాలైన లేడీడాక్టరు, ఓర్మిగల మంత్రసాని,—వీరిద్దరికిమించి యితరులెవరూ పురిటిగదిలోనికి రాకూడదు. ప్రసవమైనకొంతసేపటికికాని తల్లికి పూర్తిగా తెలివిరాదు. అప్పుడామె తనబిడ్డను చూచుకొని ఆశ్చర్యపడుతుంది, 'నిజంగా నేనే ప్రసవమై కన్నానా?' అని."

"అయితే, ఎంతో భాగ్యవంతులైన స్త్రీలకుకాని యిట్టి వైద్యసౌకర్యాలు, సామాన్యులకు లభించవనుకుంటా. మన హిందూదేశంలోకూడా ఎక్కడైనా యీవైద్యం చేస్తున్నారా డాక్టర్లు?" అని అడిగింది లక్ష్మి.

"ఎక్కడో ఒకటిరెండు బస్తీలలో చేస్తున్నారు కాని మనదేశంలో ధనవంతులకుకూడా సంజనిద్ర ప్రసవమంటే యేమిటో తెలియదు. మనబోటిసామాన్యులసంగతి మరివేరే చెప్పుకోనక్కరలేదు." అన్నాను నిట్టూర్పుతో.

ఒక్కక్షణం ఊరుకొని, "అభాగ్యదేశం!" అన్నాది లక్ష్మి.

మర్నాడు రెయిలుకు వెళ్లేముందు లక్ష్మివద్ద సెలవు దీసుకున్నప్పుడు కొంచెం చేతులు వణికాయి నాకు. తలలో మహావిపరీతమైన పిచ్చిపిచ్చిఊహలన్నీ చెలరేగి ఏదో దిగులుతో గుండె బరువెక్కింది. "ఈ పురిటిగండం గడచి, మళ్లీ నాలక్ష్మి ప్రజలలో పడుతుందో లేదో? మా యిరువురికీ యివే కడసారి చూపులు కాబోలు?...కాని, లోకంలో ఎందరు సుఖంగా ప్రసవమవడంలేదు? లక్ష్మియడలమట్టుకు దేవు డెందు కన్యాయం చేస్తాడు?...ఇంతకూ విధి వ్రాత యెట్లాఉందో? ఏదెట్లాపరిణమిస్తుందో?..." అని పరిపరివిధాల పోయింది నామనసు. తిన్నగా నిద్రపట్టక రాత్రివచ్చిన పాడుకలలన్నీ తిరిగీ జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ముందెప్పుడో లక్ష్మి అనుభవించనున్న పురిటినొప్పులబాధకంటె దుర్భరంగా పరిణమించిం దానిమిషంలో నాహృదయవేదన. ఎవరిమనసులో ఉన్నభయాలు వారు గుప్తంగా జీర్ణించుకుంటూ, లేనిధైర్యం తెచ్చుకొని, ఒకరికళ్లలో కొకరం నిదానంగా చూచుకుంటూ మెల్లగా నవ్వుకున్నాం, కష్టం మీద విడబడుతూ.

కాని చిత్రం! పురుడువచ్చినపదకొండోరోజున, మళ్లీ నేను లక్ష్మిని చూచినప్పుడు, నాకామె ముఖంలో ప్రత్యక్షమైన ఆనందకాంతులలో ప్రసవవేదనల స్మృతిఛాయలైనాగోచరించలేదు. 'నిజంగా యీమె పురిటినొప్పు లనుభవించిందా?' అన్న సంకోచంకలిగిందినాకు. అట్టి సంతోషంతో, మందహాసంతో, మాతృగర్వంతో ప్రకాశించిం దామెవదనం! ఒంటినిండాపసుపు, కళ్ళకు కాటుక, పైటకొంగుతోబిగించిన నడ్డికట్టు, అన్నీచూసి "ఈబాలింతరాలు నా లక్ష్మేనా?" అని ఆశ్చర్యపడ్డాను. నులకమంచం మీద పక్కకు ఒత్తిగిలి, బిడ్డను రొమ్ముకానుకొని పాలిస్తూవుంది. నారాక కనిపెట్టి, ముఖం కొద్దిగా యెత్తిచూస్తూ, "రండి." అంది మెల్లగా నవ్వుతూ.

మంచందగ్గిర నిల్చుని, వంగి, నిద్రపోతున్న పిల్లడిని బాగా పరీక్షించాను.

"ఏం?......బాగున్నాడా?...... ఎవరిపోలికని మీఅభిప్రాయమో చెప్పండి." అన్నాది ఉత్సాహంతో.

"అప్పుడే ఎట్లా తెలుస్తుంది ఎవరిపోలికో?" అంటూ పక్కున నవ్వేను.

"తెలియదూ?......నిదానించి చూడండి! ఆ నల్లని ఉంగరాలజుట్టు, ఆ పొడుగైనవేళ్లు, ఆకళ్ళు, ఆముక్కు,—అన్నీ నావే! ఒక్కగడ్డంమాత్రం మీది. మీవలె నే పొడుగుగా వుంటాడనుకుంటా."

ఏఅవయవంకూడా యింకా స్ఫుటంగా యేర్పడని ఆపసికందులో అప్పుడే యిన్నిలక్షణా లెట్లా కనిపెట్టిందో ఆమెకే తెలియాలి. నాదృష్టికి నిజంగా పసిబిడ్డలందరూ రూపంలో ఒక్కమోస్తరుగానే ఉంటారు—మెత్తని గులాబీరంగు మాంసం బొమ్మలు!

కాని, ఆనందంతో కులుకుతూ, బిడ్డను ఒళ్ళంతా నిమిరి, ప్రతి అవయవం ప్రేమతో తాకి, నాకు

చూపిస్తూ, ఎన్నెన్నివిధాలుగానో వర్ణిస్తుంది లక్ష్మి. "ఈ చిన్ని మొగం నాపోలిక కాదేమో చూడండి మరి? అంటూ వాడిబుగ్గను తనబుగ్గచేర్చిరాస్తూ ముద్దుముద్దుగా నవ్వుతుంది. ఆమె ప్రపంచమంతా ఆబిడ్డే!

మూడేళ్లు శ్రమపడి లక్ష్మిహృదయంలో నేను స్థాపించుకున్న ప్రణయరాజ్యమంతా మూడునెలలలో తనస్వాధీనం చేసుకున్నాడాబాలుడు. పూర్తిగా మారిపోయింది లక్ష్మి. వెనుకటి రూపమే కాదిప్పుడు. ఆకునంటుకొని ప్రాకే పురుగు తన శరీరం వదలి, రంగురంగుల రెక్కలదాల్చి, రమ్యమైన సీతాకోకచిలుకగా మారి, పక్షివలె యెగిరినట్లు బిడ్డతల్లి కాగానే అత్యద్భుతంగామారిపోయింది లక్ష్మి. జీవితార్థం తెలుసుకున్నజ్ఞానివలె దివ్యతేజంతో వెలుగొందేది ఆమెముఖం. గంభీరంగా ప్రకాశించే వామె కళ్లు. స్వార్థరహితమై, స్థిరమై, అగాధమై, జీవితాశయాలను తారుమారొనర్చగల మాతృప్రేమలో ఉండే రహస్యమహిమంటే యెట్టిదో కొంతవరకప్పుడు విశదపడింది నాకు. స్త్రీకి తల్లిదనం ప్రసాదించి ప్రేమతత్వ మామె కర్థమగునట్లు చేయగలుగుతున్నందుకే పురుషుడు గర్వపడవచ్చునేమో అనితోచింది.

బిడ్డసంరక్షణనుగూర్చి తన తిండి, నిద్ర, రూపం, ఆరోగ్యం, నాగరికత—అన్నిటినీ ధారపోస్తున్నా, యింకా తృప్తితీరకుండాఉంది లక్ష్మికి. దాదివద్ద బిడ్డను అట్టేసేపు విడిచిపెట్టి ఉండడానికి యిష్టపడదు దానిమనసు. దాది, తండ్రి, తల్లి, గురువు—అన్నీ తానేనంటుంది.

ఎత్తుకోమని పిల్లడిని వాళ్ళమ్మచేతి కందిస్తూ, భద్రంగాపట్టుకోమని చిన్నపిల్లలకు చెప్పినట్లు చెప్తుంది. "పదిలమే, అమ్మా! మెడకింద చెయ్యి వెయ్యి, జాగ్రత్త—"

నవ్వుతూ ఆవృద్ధురాలు, "ఔనమ్మా! నేనేమైనా బిడ్డలనెత్తుకోవడం యెరుగుదునా మరి?" అంటుంది, అబ్బాయినందుకొని యెగరవేస్తూ.

లోకంలో యింకెవరిబిడ్డలూ తనకొడుకంత చక్కనివాళ్లు, బుద్ధిమంతులు, చురుకైనవాళ్లు కారంటుంది లక్ష్మి.

ఇప్పుడింకా యేడాదిదాటి మూడునాలుగు నెలలవాడేకాని, యిల్లుతీసి పందిరివేస్తున్నాడు పిల్లడు. తప్పటడుగులు వేసుకుంటూ, చురుకుగా నడవబోయి పడుతూ లేస్తూ, యిల్లంతా చక్కబెడుతూ ఉంటాడు! ఎక్కడా ఒకచోట కాలునిలవదు వాడికి. ఒక్కక్షణమైనా చేతులు పనిలేకుండా విశ్రాంతి కోరవు కాబోలు; ఏదో పాడుపని చేస్తునేఉండాలి. ఎక్కడెక్కడ యేయేగదులలోఉన్న ఉప్పులు, పప్పులు, అన్నీ పిడికిళ్ళతో పారబొయ్యడం; అద్దాలు లాంతర్లు, పటాలు, కాఫీకప్పులు, గాజుబొమ్మలు చేతితో సాధ్యంకానప్పుడు కర్రతోనైనా తంటాలుపడి పగలగొట్టడం; బిందెలలోను, చెంబులలోను ఉన్ననీళ్ళు నేలదిమ్మరించి యిల్లంతా వరదచెయ్యడం; దేవుడిపీఠంమీదెక్కి, విగ్రహాలను తిరగదోసి, పూజాద్రవ్యాలను విరజల్లడం; భోజనాలప్పుడు అందరివిస్తళ్ళమీదికి యెగబడి అల్లరిచెయ్యడం; పెంపుడు కుక్కను తోకపట్టిలాగి, దాన్ని నానాచికాకు చెయ్యడం; నా వ్రాతబల్లవద్ద నిల్చుని చేతికందిన పుస్తకాలు, కలాలు చిందరవందరగా క్రిందపడవేయడం; తాళంగుత్తులతో ఆడుకొని, యేమూలమూలలనో గంటసేపు వెదికినా మళ్లీ అవిమాకు దొరికనట్లు విసిరివేయడం; పిల్లికూనల నెత్తుకోబోయి వాటిచేత రక్కులుతిని యేడవడం; చేతికిచ్చినబిస్కట్ ముక్కను కాకికి తినిపించాలన్నసరదాతో పెరటివేపున్న మెట్లమీదికి మాటికీ-చీటికీ పరుగెత్తడం; తల్లి జడవేసుకుంటూఉన్నప్పుడు తలనూనెసీసా, ముసలమ్మ వంటచేస్తూఉన్నప్పుడు నూనెగిన్నె, నేనువ్రాసుకొంటూఉన్నప్పుడు సిరాబుడ్డి ఏమూలనుండో అందుకొని వొలకబొయ్యడం;— ఇట్లాటి అల్లరి పనులు వాడికి నిత్యకృత్యాలు. ఎంతజాగ్రత్తపడినాసరే మడిలోఉన్న ముసలమ్మకు వాడిమూలాన రోజూ రెండోస్నానం తప్పదు. ఎవరమైనా కోప్పడితే పకపకనవ్వుతూ మీదికొస్తాడు, చేతులుచాచుకుంటూ యెత్తుకోమని.

వాడిఅల్లరికి హద్దులేకుండాఉంది. ఇంట్లో ఎవరిమీదా వాడికి పిసరంతలక్ష్యం ఉన్నట్టుకనిపించదు.

భయంనేర్పడానికి అప్పుడప్పుడు నేను కళ్లెర్రజేసి, ముఖం గంభీరంగాపెట్టి, లేనికోపం తెచ్చుకుని గద్దించబోతే కిలకిలనవ్వుతూ చనువుతో మీదపడతాడు. అప్పుడప్రయత్నంగా నాకుగూడా నవ్వొచ్చి, అమాంతంగా వాడినెత్తుకొని బుగ్గలు కందేటట్లు ముద్దులాడవలసివస్తుంది. వాడికి భయభక్తులు బోధించడానికి నేనుపడే శ్రమదమాలన్నీ బూడిదలోపోసిన పన్నీరువలె ఎందుకూ అక్కరకురాకుండాఉన్నాయి. మీదుమిక్కిలి లక్ష్మికూడా వాడిపక్ష మేవహిస్తుంది. వాడితోపాటు తనూ చిన్నపిల్లగామారిపోతూఉంది. వాడెట్టిపాడుపనులు చేసినా, ఎంత అల్లరిచేసినా దానికి ఆనందమే! ఇద్దరూ ఒకటై నన్ను ధిక్కరిస్తున్నారు.

ప్రొద్దస్తమానం వినుగువిరామం లేకుండా పిల్లడితోఆడుకుందుకు ముచ్చటపడుతుంది లక్ష్మి. ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు, హిందీచదువు, లేసుకుట్లు, ఊలుఅల్లికలు, అన్నీ మూలపడేసింది. పిల్లడు ఉయ్యాల్లో నిద్రపోతూవున్న ఆనాలుగునిమిషాలుకూడా వాడికిసంబంధించిన వ్యాపకమే యేదోకల్పించుకొని కాలక్షేపం చేస్తానంటుందికాని, నాఊసు తలపెట్టదు. ఖరీదైన రంగురంగులగుడ్డలన్నీ తెప్పించి పీలికలుగా చించి చిన్నచిన్న చొక్కాలు,లాగులు, రుమాళ్లు కుడుతుంది. లేదా శిశుసంరక్షణ విధానం బోధించే పిచ్చిపిచ్చి పుస్తకాలన్నీ చదువుతూకూచుంటుంది. లేదా ఇంగ్లీషు కేటలాగులన్నీ తిరగవేసి రబ్బరుబొమ్మలు, పిల్లల ఆటవస్తువులు, అన్నీ ఒకజాబితా తయారుచేసి వాటిని తెప్పించమని నాప్రాణాలుతీస్తుంది. తనతోపాటు నేనుకూడా అబ్బాయివిషయమై తగినశ్రద్ధ తీసుకోవడంలేదని సాధిస్తూ ఉంటుంది పైపెచ్చు.

మనభాష వాడికి నేర్పడానికిబదులు వాడిభాషే తను నేర్చుకొని యేమిటో అల్లిబిల్లిగా మాట్లాడుతుంది వాడితో. ఒక్కొక్కప్పుడు వాళ్ళసంభాషణ వింటూవుంటే ఒక్క ముక్కకూడా తిన్నగా తెలియక తెల్లమొహంవేసుకొని నిల్చోవాలి నేను.

ఒకనాడు వాడెందుకో ఏడుస్తూఉంటే బుదిరిద్దామని వెళ్ళి "ఏం కావాలమ్మా?" అని నెమ్మదిగా అడిగాను.

"బూతు!" అని గదివేపు వేలుచూపించి మళ్ళీ యేడ్చాడు.

"ఏమిటంటాడు?" అన్నాను లక్ష్మివేపు తిరిగి.

"వినలేదూ?...ఓ జత తెచ్చిపెట్టం డీవాళ."

"బూతులా?" అన్నాను నిర్ఘాంతపడి.

"అవును." అన్నాది విరగబడి నవ్వుతూ.

"అంటే?"

"జోళ్ళు! ఆమాత్రం తెలుసుకోలేరూ? బూట్లు, బూట్సు అని స్పష్టంగా పలకగలరా యేమిటి చంటిపిల్లలు? ఎక్కడినుండో తెచ్చి మీ కాన్వాస్ జోళ్ళతో ఆడుతూవుంటే వాటినిలాక్కొని గదిలో దాచేశాను. అందుకూ ఆయేడుపు!"

లక్ష్మిసమాధానం విని నాలోనేను నవ్వుకున్నాను.

క్రమంగా అబ్బాయితో లక్ష్మికి స్నేహం ప్రబలుతూ ఉన్నకొద్దీ, నామీద నిగాతగ్గిపోవడం మొదలయింది. ఇంట్లో యిప్పుడు నా పెద్దరికం యెందుకూ పనికిరాకుండా ఉంది. అంతా వాడిదే ప్రభుత్వం! లక్ష్మి, పిల్లడు యేకమై నన్ను తెరమీదిబొమ్మవలె ఆడిస్తున్నారు.

దురాసదవాంఛ

నా దెళ్ల వేంకటరావు గారు బి. ఏ

ఎదుగ నేటికె చిట్టితల్లీ!
మెదుగబోకే కన్నతల్లీ!!
మెదిగి మృదులత గోలుపోవుచు
ముదురబోకమ్మా!!!
ఎల్లకాలం బిటులె ప్రాకుచు
నింట నవి యివి బోర్లబోయుచు
'గొల్లు' మనుచును తల్లి కసరగ
మళ్లె లొలుకగ నవ్వుచుండక ॥ఎ॥
ఎత్తుకొని నే ద్రిప్పుచుండగ
'నత్త తాతా! యనుచు నత మ
వ్యక్తమధురధ్వను లొనర్చుచు
చిత్తమలరింపుచు జెలంగక ॥ఎ॥
చింతగింజో చిల్లపెంకో
చిరిగిపోయిన కాగితంబో
చెంతనున్నది చేతబట్టుచు
చిదానందంబున రమింపక ॥ఎ॥